

Krönika

Svante Folin dekonstruerar
homosexualitetens
dekonstruktörer.

Redan grekerna?

Min milt kritiska krönika om Europridefestivalen har tydligen väckt ont blod. Ett brev från en pensionerad adjunkt i klassiska språk förtjänar dock ett svar. Han påpekar att homosexualiteten var en prisad och vital ingrediens i det grekiska kulturmiljøet. Fenomenet skulle därför genom *pride by association* få en mer sublim status. Eftersom den gamle adjunkten är mer insatt i syntax än sex kan en kort utredning vara på plats.

Grekisk kärlek, platonsk pederasti, eller vad man nu vill kalla det, var en mycket speciell och för oss svärbegriplig företeelse.

*Grekerna var sexuellt
eklektiska och skulle
funnit idén om att
bygga en identitet
kring valet av endera
maskulina eller
feminina könsobjekt
fullkomligt obegriplig.*

Till att börja med betraktade inte Antikens folk homosexualitet som en avgränsad kategori för privat eller socialt beteende. Än mindre uppfattades det som ett enhetligt fenomen, skilt från "normal" heterosexualitet.

Olika sexaktivitetens lämplighet bestämdes helt av vederbörandes kön, ålder och status. Grekerna skulle ha blivit djupt chockade om man samlade genitalt, anal

och oralt sex visavi endera könet under en etikett. En normal grekisk man förutsattes tända på vackra flickor och snutfagra efeber med samma lidelse. Om han sade att han var kär var det helt *comme il faut* att fråga honom om objektets kön.

Sexuell aktivitet delades primärt upp i vem som penetrerade och vem som blev penetrerad. En man som ville behålla sin ära måste, oavsett partners kön, alltid vara instickare. Det var med andra ord OK att stoppa in snoppen i alla kroppsöppningar oavsett kön men klart degraderande att befinnas sig i den mottagande änden. Kvinnliga och manliga slavar och främlingar var alla legitima sexobjekt så länge de var passiva. Skillnaden mellan den aktiva och passiva rollen är fortfarande grundläggande i arabvärlden och Latinamerika.

Pederastin (gosseskärleken) är en synnerligen intrikat och etikettsbelamrad historia. Ynglingar ansågs vara maximalt attraktiva under puberteten (12–17 år) innan deras ansikten besudlats av skägget och kropparna blivit lurviga. Grekerna avskydde – i likhet med vår tid – kroppsbehåring, i konsten förekommer inte ens ett pubeshår. Till och med Herkules avbildas med babyhud samt mikropenis sedesamt skyddad av en förlängd förhud (*finimos*).

Ynglingarna uppvaktades av tränande män under den skenheliga förevändningen att bibringa dem moralisk och intellektuell fostran. Rollfördelningen var strikt – de äldre älskarna var upptända av begär och betedde sig närmast fjolligt, under det att gossarna spelade sexuellt indifferent och pryda. Deras attityd var den frigida *cockteasern*.

I teorin var den enda tillfredsställelse gubbarna kunde räkna med den att vrida sitt inflammerade organ mellan den tillbeddes lår (så kallad interorural position) eftersom anal penetrering alltid bar omanlighetens stigma. Detta var alltså teorin och den offentliga fadern. Hur det gick till praktiken är en helt annan historia. Yttre dekokurum var ett oavvisligt krav; när en tyrann från Ambracia offentligen frågade sin tjänstvigille lustgosse: "Varför har du ännu inte blivit gravid?" blev denne så förbittrad att han dödade sin tölpaktige herre för att återupprätta sin machohaära.

Grekerna var med andra ord sexuellt eklektiska och skulle funnit idén om att bygga en identitet kring valet av endera maskulina eller feminina könsobjekt fullkomligt obegriplig och absurd. Lesbisk kärlek var okänd. Under Sapphos dagar betecknade ordet lesbian en sexuellt aggressiv kvinna som specialiserat sig på fellatio.

22 september 1998

SVANTE FOLIN

Inte blir vi mer civiliserade

Om det var bättre förr är ett kärt tvisteämne. Duerr menar att drifterna var desamma men utlevelsen annorlunda. Nils Granberg anmäler.

Hans Peter Duerr har sen drygt tio år frenetiskt angräpnat huvudetesen i Norbert Elias studier över mänskligt beteende i äldre tiders samhällen.

Sedehistoria

Hans Peter Duerr
*Obscenitet och våld.
Myten om civilisationsprocessen*
Öv: Joachim Retzlaff
Brutus Östlings bokförlag, 1998

Elias hävdar ju att en civiliseringsprocess ägt rum, från att ha varit driftsmässigt ohämmad och lösaktigt i de primitiva samhällena har människan i det moderna samhället accepterat högre skamtrösklar och strängare social kontroll. I sina massiva volymer om civiliseringen öser han ur sig exempel: Det är inte längre social kutym att snyta sig i bordsduken, et cetera.

*Under medeltiden blev
människor stads-
förvisade om de drog
ner brallorna offentligt.*

Duerr svarar med samma mynt. I *Obscenitet och våld* serverar han ett överflöd av exempel på hur synen på våldtäkter, sexuella stymplingar, rövbloattare med mera inte blivit strängare i vår tid. Under medeltiden blev människor stadsförvisade om de drog ner brallorna offentligt. I dag rycker man på axlarna åt fotbollsfans som står i rad längs vägkanten och presenterar ändorna åt passerande bilister.

Det har till och med blivit ett kulturellt fenomen som avbildas i modern konst och fotografi. Då kallas det *moonng*. Sticker man därtill ett piskskafat i anus så blir man berömd som fotografen Mapplethorpe för sitt självporträtt. Med fritt valda exempel kan man bevisa vad som helst. Det bör man hålla i minnet när man läser såväl Elias som Duerr. Sociologin och antropologin är inte vetenskaper. Här handlar det om rimliga utgångspunkter och vad jag kan se är Duerr mer realistisk än Elias.

Duerrs tes är att den sociala kontrollen var större i de primitiva och förmoderna samhällena. I dem fanns finmaskiga sociala nät; människor var integrerade i släktskapsgrupper och i olika allianssystem på grundval av yrke, ålder, kön och grannskap. Riktiga människor hade byns öga riktat mot sig. Alla kände alla. Duerr talar om en intimitetens tyranni, ett välfunnet uttryck. Reglerna för vem som skulle läras upp i ett yrke eller

En tentamen i södra Sverige. "Kan kandidaten säga mig, huru de gamla romarne intogo sina måltider?" – "Ih, de va väl ve siddane bour'." – "Nej, men kandidaten vet väl?!" – "Nå, då va de väl ve gåuenes bour'?" – "Men snälla kandidaten!" – "Jaa, de va väl allri ve småbour!" – "Men nog borde väl kandidaten ha reda på, att de äto liggande!" – "Sicka jäklar!"

Teckning av Albert Engström i Strix 38/1897.

vilka som skulle ingå giftermål var omfattande och stränga.

Stränga regler gällde också på andra områden: Uppträdande, hedderlighet och anständighet. I badstugorna var folk blygare än vad man är på dagens badstränder. Kroppsskammen var större och hade, hävdar författaren, en samhällelig funktion i det att den underlättade en styrd parbildning. Den var en social nödvändighet och återfanns i alla primitiva samhällen världen runt. Universell, men ej medfödd.

Upluckringen av de sociala kontrollsystemen kom med städernas tillväxt. I dem rädde större social rörlighet och förändring, man undkom byns öga. Duerr återger vad en invandrare från tredje världen säger om en centraleuropeisk stad:

Man förblir okänd och känner sig inte iakttagen av någon. Människorna är eller blir likgiltiga för andra. Om någon pissar på gatan, om någon kräks på tunnelbanestationen, om någon grälar på en annan, om någon gräter, om någon utbyter heta kyssar, om någon har sex på gatan, om man ser någon stjälja på ett varuhus, om någon ramlar på grund av berusning... I alla dessa fall reagerar man oberört och fortsätter rakt fram.

Nu säger inte Duerr att det har blivit slappare social kontroll. Han nöjer sig med att konstatera att det inte har förekommit någon civilisationsprocess rörande drift och affekter och det är ett erdtrött hugg mot Elias.

NILS GRANBERG

Ett livsfarligt beroende

Knut Carlqvist har läst en saklig studie över narkotikans verkningar.

Det förefaller som om narkotikamissbruket ökar, antalet elever som prövat har fördubblats bland nondeklassarna. Samtidigt har drogliberalerna fått vind i seglen.

Socialpolitik

Anna Fogelstad, Jovan Rajs
Narkotika, ett livsfarligt beroende
Nya Doxa, 1998

Rättsläkaren Jovan Rajs och psykologen Anna Fogelstad har framställt en handbok för de undrande. Så får vi veta att överdoser är ovanliga, de som hamnar på obduktionsbordet har ofta lägre morfinhalt i blodet än den kritiska gränsen. När dagspressen talar om självmordsepidemier en jul rör det sig om att intagna på fängel-

ser och behandlingshem fått permission och reder sig en "kabbe" till helgen, ofta redan på Stockholm C. Eller om heroinister som tagit en paus och börjat igen.

Det är alltså inte så att drogbruket kan kontrolleras, ens om missbrukaren är erfaren.

Författarna är inte för en legalisering av droger. Främst talar de om den socialitet som frodas kring missbruk, kriminaliteten, utslagningen och den farmakologiska dumhet som drabbar även brassrökande och annars välgärdade personer. I dess spår följer sjukdomarna. HIV-smittan har minskat bland sprutnarkomanerna, men de flesta får på hepatit C. Efter 30 år har de leverancer. Faran för att resistenta TBC-stammar ska etablera sig är stor, särskilt med trafiken från öst.

Ett underskattat problem är barnen, dels har de ofta medfödda skador, dels predestineras de för ett liv i slummen.

KNUT CARLQVIST